

VREME

ŠTA PIŠE U
DOSIJEIMA
ČLANOVA
OTPORA

8. februar 2001. Cena 50 din,

Crna Gora: 2 dem Broj 527

MILOŠEVIĆ PRED HAPŠENJEM

HOT LINE "CIGANA" I "GROBARA"

REPUBLIK IN TERNATIONAL: Austria ATS 35, Belgium BEE 100, BH KM 2.00, Croatia HRK 12, Cyprus CYP 2.05, Denmark DKK 19, France FRF 17, Germany DEM 4.50, Greece GRD 11.00, Italy LIT 5600, Luxembourg LIF 100, Macedonia DEN 80, Netherlands NLG 5.50, Slovenia SIT 400, Sweden SEK 32, Switzerland CHF 4.80

Zadužbine Gorana Petrovića

("Pun džep kriptonita",
"Vreme" br. 526)

Poređenja su uvek opasna. Sa jedne strane, ona ništa ne dokazuju; sa druge uvek govore nešto o onome ko ih pravi. To važi i za poređenje junaka novog romana Gorana Petrovića "Sitničarnica, Kod srećne ruke" sa Supermenom, a zatim i sa Popajem i Bananamenom. U ovom nizu, uostalom, tragično nedostaje Super Šilja – što ne treba shvatiti kao posledicu nedovoljnog poznavanja materije, nego kao izraz odbojnosti prema najsimpatičnijem od ovih likova, koji je uz to i najmanje nasilan. Poređenje o kojem je reč sasvim je slabo ne samo zato što sa Petrovićevim romanom nema nikakve veze već i zato što je Supermen uobičajnom, svakodnevnim životu – novinar. Kao novinar Klark Kent glumi dobroćudnog nesprenjakovića čiji je valjda jedini podvig kada u jednoj epizodi, dok koleginica koja je u stalnoj nedoumici da on ipak nije Supermen pogleda na drugu stranu, u trenutku pojede celo pile. Ako se čovek koji čita (pre)mного ipak odluči za ovakva poređenja, red bi bio da ona ne sadrže greške – kao što je ona da Klark Kent postaje Supermen kada dodirne kriptonit, a svako (dete) zna da sasvim suprotno, u dodiru sa ostacima planete sa koje potiče on gubi natčovečansku snagu. Moglo bi se reći, ako na ljubazan način treba spasavati bezrazložno zajedljiv tekst, da proza Gorana Petrovića deluje na supernovinaru pogubno i da upravo zbog blistavog sjaja kojim je bljesnula poslednjih godina mora da izazove i ishitrene, sasvim nepotrebne reakcije.

PRIMERENIJI KONTEKST: Proza Gorana Petrovića, međutim, zaslužuje da bude određena u jednom primerenijem kontekstu. Na primer, junak novog romana Gorana Petrovića ostvario je zamisao Ivana Galeba iz romana Vladana Desnice o romanu u kojem se ništa ne događa. Petrovićev neobični pisac zadovoljava u isti mah i poglede junaka "Tvrdave" Meše Selimovića, takođe umetnika, na pisanje o nežnosti i ljubavi, o detinjstvu sveta. Ideal velikog umetničkog dela u prozi Borislava Pekića porotivteža je etički zaoštranim pitanjima o svetu, istoriji, sticanju i vlasništvu, sudbini civilizacije i posledicama raspada, ideološkog poništavanja ili transformacije građanske kulture. Izneveravanje ideala umetničkog ostvarenja u grotesci ili dodir smrti koja ovo savršenstvo prati neka je vrsta crvene niti koja se provlači kroz delo Borislava Pekića. Ona je najočiglednija u kratkom romanu "Uspenje i sunovrat Ikara Gubelkijana" ili priči "Megalos Mastoros i njegovo delo 1347", ali i na više mesta "Zlatnog runa". Čitav ovaj motivski sklop našao je svoje mesto i

sjajnu prestilizaciju u romanu Gorana Petrovića. Ista simbolička nit snažno povezuje Kišovu "Mansardu" (i "Peščanik") i, kako je ja zovem, "izbegličku trilogiju" Davida Albaharija ("Kratku knjigu", "Snežnog čoveka" i "Mamac"), pri čemu se kod Kiša upravo ljubavna priča više ne može napisati, a kod Albaharija se istina o svetu više ne može saopštiti. Zamišljeni roman Anastasa Branice "Moja zadužbina" o čijem se pisanju, čitanju i lektorisanju pripoveda u romanu Gorana Petrovića, prema tome, sjajna je dopuna velike i lepe poetičke linije u srpskoj prozi koja seže unatrag do početka veka, Milutina Uskokovića i začetaka tzv. beogradskog romana. Ovu tradiciju i beogradski roman Petrović u isti mah priziva i parodira. Pri tome je Petrovićev roman u romanu, "Moja zadužbina" i njen opis, zapravo i najbolje što sama "Sitničarnica, Kod srećne ruke" nudi.

Umetnički ideal kao izazov pripovedanju spaja dela Žida i Kamija, Prusta i Džojse, Mana i Broha – od misli i zamišljenih dela likova umetnika u njihovoj prozi zavisi samo književno ostvarenje koje se na njima gradi. Taj ideal je veliki izazov kod Lorensa Sterna kao granična situacija pisanja, a kod Balzaka kao socijalna situacija izdavaštva. Upravo je Balzakova deskripcija, stvaranje detaljnim opisom realističke iluzije, podloga na kojoj moderna književnost, a zatim njen postmoderni naslednik, grade svoju stilizaciju stvarnosti. U modernizmu reč je o reakcijama od Prusta do francuskog novog romana, naročito tzv. šozizma Rob-Grijea, a u postmodernoj književnosti čiji je vrhunski predstavnik, slučaj za udžbeničke primere, Goran Petrović, u razvijanju konačne sumnje u bilo kakav realitet izvan knjiga. Napokon to kako Petrović na kraju romana priziva Turgenjeva pokazuje sposobnost da na još jedan način ironizuje i taj "roman u romanu" oko kojeg je organizovana "Sitničarnica".

PRIRODNI ZAKONI: Vrlina proze Gorana Petrovića je i to što ona razvija metaforu do njenog samoukidanja. Interesantno je koliko je izmakla pažnji upravo ova poetička odlika proze Gorana Petrovića koja bi otkrila, i to odmah, ogroman ironijski, groteskni, cinični potencijal njegovog pripovedanja. U "Opsadi crkve Svetog Spasa" Petrović se poigrao biblijskom slikom da snaga vere može i planine da pokrene pa je snazi molitve dopustio da manastir uzdigne u nebo. Ali treba biti slep kod očiju pa ne videti koliko u tome ima i cinizma. Prvo jer je to spoljašnja manifestacija i mehanički dokaz vere, a za tako nešto ne treba prizivati Paskala da se pokaže koliko je takav dokaz slabiji i beskorisniji od unutrašnje snage ubeđenja i snage vere koja deluje u ljudskom srcu. Ako je već data neka

ovozemaljska moć najdubljoj molitvi, kako to da ona manastir može tek malo da uzdigne, ne i da ga spasi? Ako se čitalac još nije dosetio da je ovo udar na raslabljenost duhovnog života koji ne obezbeđuje ni spas od ubica, a nekmoli spasenje, eto prizora gde nema vode – kao da se ona ne može uzdići, kao da Bog ne bi utolio žeđ ili da i žeđ kao u životima svetih ne doprinosi podvigu. Slika bratstvenika koji skakuću sa busena na busen trave koja se pridigla uz manastir – to bi nasmejalo i Rablea i Didroa, a pomalo bi bili zadovoljni i Hjum i Spinoza što, iako naknadno, ipak deluju prirodni zakoni.

Ko uoči sa kakvom i kolikom ironijom se lik istorije pojavljuje u prozi Gorana Petrovića, što je skriveno fantazijom i blistavim stilom, taj će bolje razumeti glupost nacionalnih dušebrižnika i među njima šovinista i podlaca zbog kojih čovek kao da treba da se izvinjava ako voli svoju kulturu i stalo mu je do naroda kojem pripada. Oni vide svetog Savu i Žiču, srpsku istoriju i srednji vek, srpske kraljeve i neke mile davnine za koje veruju da su ih i sami dostojni, pa im se pogled toliko zamutio da ne vide Petrovićevu knjigu onakvu kakva ona zaista jeste. Onda na scenu izlaze u sitno zlo zaodenate udovice i tude sluge kojima je CNN obrazac morala, Amerika ideal pravde, a svaka politička niskost i zločin nad Srbima bolji nego onaj koji Srbi učine. Niti su simpatičniji, niti vide Petrovićevu knjigu, nego vide kako kvazinacionalne kreature gledaju usplamtehim pogledom, i zato za inat sve rade naopake, slave svoj poraz i nesreću kao tužnu tuđu veličinu. Ako se i jednima i drugima u prvi mah ponešto prečuti o Goranu Petroviću, kao što je to na drugi način bio slučaj i sa Radoslavom Petkovićem, to može biti dobro za odlične knjige kakve su "Sudbina i komentari" i "Opsada Crkve svetog Spasa". Obična čaršijska glasina, gnusna i glupa sama po sebi, ume za knjigu da učini više nego najbolji kritički tekst.

OTISAK DUŠE: Sada se opet ne vidi kako sa istim cinizmom deluje Petrovićevo "bukvalno" dovođenje metafore do kraja: samo u knjigama postoji svet vredan života i do njega se dolazi snagom čitanja. Ironiju "uzdignutog" manastira smenila je ironija stvarnog života u knjigama. Ono što je bila molitva sada je čitanje, ono što je ispod varljivog sjaja srednjeg veka bio užas razaranja od kojeg se u snu beži u grozu naše savremenosti sada je nepodnošljiva trivijalnost građanskog života i potreba da se vrlinom mašte naseli ovaj svet, da se tako stvori ambijent u kojem je moguć susret sa voljenim bićem. Tragedija da čovek ne vidi ljubav koju ima zbog ljubavi koju sanja, da ne vidi život koji može da vodi već da ga zaneseno troši zbog života koji nema i ne može da živi, samo je lepo obrtanje strana sveta koji se, oduvek, pokazuje kao rdavo mesto za život – što je najbolji, jovovski razlog za spor sa

samim Tvorcem. Nije to prizemna bajka nego otisak lepe duše. Niti bajke podnose ironiju niti dozvoljavaju porazno saznanje o prirodi sveta i čovekovim izgledima u njemu. Petrovićev vrhunski obračun sa književnim eskapizmom upravo bi čitaoci koji ne ljube umetnost radi umetnosti i mladi pisci koji u zamahu ustreptale potrebe da odu u nekom drugom pravcu, što je legitimno htenje ali ne i opravdanje za poetičko nerazumevanje, morali visoko da vrednuju. Ukoliko se tome doda sa koliko je pažnje potkopan smisao promene dinastija i smrti vladara, smene vlasti i ishoda ratova, parodijski predstavljeno međuratno građanstvo sve sa stilskim nameštajem i sticanjem imetka, nakaznom pedagogijom, osujećenim seksom i erotikom samo u mislima, u kakvom ambijentu i sentimentalizam prave ljubavi dobije sasvim drugačiji smisao, sve je to znak jednog posebnog dara za dvostruko kodiranje kojim suvereno vlada Goran Petrović. Manje nadareni čitaoci njegove proze uživaju u površnim lepotama, od jezika do građanske precioznosti, oni koji se malo bolje udube u njegovo pisanje pronaći će jedan dublji pogled na svet u kojem se fantazija i ironija prepliću onako kako to dvadeseti vek traži od moderne i postmoderne literature.

TRAVESTIJA ČITANJA: Niko ne mora da "ciliče" poput "oduševljene srpske kritike", ali šta to u ovako nežnoj i finoj prozi može toliko da smeta da bi joj se iz nedelje u nedelju trebalo zajedljivo, čak pakosno rugati? Kritika, međutim, uopšte nije jednoglasna i ima sasvim različite razloge i poglede na stvari. Pisac ovih redova, na primer, uživa u izuzetnoj lepoti Petrovićevog prirovanja i književnoistorijski značaj romana vidi i u tome što se njime zaokružuje jedno razdoblje kada je metafora biblioteke, knjige, pisanja i čitanja imala posebno važnu poetičku ulogu. U srpsku književnost je pre tačno četvrt veka ova metafora ušla sa tragičkim patosom istorije u "Grobnici za Borisa Davidovića". U "Sitičarici" ona završava kao travestija čitanja, kao ironično preoblikovani sentimentalizam ljubavi i bekstva od realnosti. Šta sledi posle ove epohe treba tražiti u novoj srpskoj prozi, možda kod Vladimira Tasića, Saše Ilića, Srđana Tešina... (ili onoj nepročitanoj, kao kod Vladimira Dobrovojevića). U svojim prvim književnim radovima oni se rastaju od ranijih poetičkih modela, ali ostaje da pronađu i zaokruže svoj svet – kao što su to univerzitet i Oksford, ili možda Dositej u Haleu, ili očaj ravnice... Čim umesto gledanja u Kiša, što je obeležilo kraj prošlog veka – da i ne pominjemo imitiranje i otužna poredjenja sa njim – neko zaista u vremenu koje dolazi postane ono što je Kiš bio za vreme koje za nama ostaje, osnovna poetička dilema nove epohe biće razrešena. ■

ALEKSANDAR JERKOV

AUTOPREVOZ **Yatras**
VRNJAČKA BANJA

Zima 2001

*Vrnjačka Banja,
Kopaonik, Zlatibor,
Tara, Slovačka –
Visoke Tatre*

povoljne cene,
plaćanje na rate,
viziranje pasoša,
prodaja avio-karata,
mogućnost organizovanog
prevoza

REDOVNE LINIJE:

*Vrnjačka Banja–Kraljevo–
–Beograd–Ženeva*

*Vrnjačka Banja–Kruševac–
–Beograd–Bazel*

*Vrnjačka Banja–Beograd–
–Novi Sad–Ljubljana*

Beograd: 011/444-8282
Vrnjačka Banja: 036/661-036
Kraljevo: 036/334-754
Novi Sad: 021/333-790
Ljubljana: 01/2316-975

AUTOPREVOZ
VRNJAČKA BANJA

Iz ugla specijaliste

Piše:
Dr Dubravka Ristin
spec. dermatovenerolog

PROMENE

Nije retkost da dugo u sebi nosimo želju za promenama, a nismo u stanju da učinimo taj prvi, presudni korak. Kada je u pitanju problem neželjenih dlačica, onda se pitamo koji metod je onaj pravi. Kao specijalista kozmetodermatolog savetujem vam da svoj problem rešite brzo, jednostavno – ZAUVEK.

Zauvek bez neželjenih dlačica.

ZABLUDA: Neznanje, pogrešne informacije ili iskustvo sa nestručno urađenim elektrolizom (epilacijom) dovele su mnoge pacijente u dilemu da li uopšte da se upuste u trajno uklanjanje dlačica.

ISTINA: Elektrolizis je deo zvanične dermatologije i kao takav je priznat u celom svetu, sa potpuno razjašnjenim i potvrđenim detaljima oko načina rada i uspešnosti. Zato se ne treba pitati da li je on zaista uspešan, već samo – da li se radi stručno?

NESTRUČNO: 1) Pregled ne obavlja dermatolog, nego priučena osoba; 2) Tvrdi se da je nešto apsolutno bezbolno, a reč je o umanjevanju bola; 3) Tretman se radi u sumnjivim higijenskim uslovima, iglicama neproverene sterilnosti; 4) Rad bez bilo kakve garancije; 5) Kao proizvod nestručnog rada pojavljuju se ožiljci;

STRUČNO: 1) Rad sterilnom iglicom; 2) Garantovano trajni efekti, bez obzira na uzrok i način prethodnog otklanjanja maljavosti; 3) Rad na svim delovima tela (lice, grudi, prepone, ruke, noge, stomak) – osim na mladežima i ispod pazuha; 4) Apsolutno bezopasno i bez ožiljaka; 5) Moguć rad kod jako mladih devojaka, da bi se izbeglo tretiranje dlačica na licu pincetom ili voskom – tada se one šire i jačaju – ili drugim sumnjivim metodama.

Svi oni koji bi želeli da saznaju nešto više na ovu temu, ili, recimo, o lečenju akni, prirodnom podmlađivanju, TEEN-LIFT-u, uklanjanju bradavica, "kapi-lara", TAO programu za mršavljenje... mogu da nam pišu na e-mail:

dristin@infosky.net, odnosno da nas pozovu na tel: **011/ 691-120**. **Mi smo tim dermatologa, i besplatno ćemo za vas obaviti pregled i konsultacije.**

DR

CENTAR ZA KOZMETODERMATOLOGIJU

Poverenje u stručnost.